

da narodu vsakemu izkaže enake pravice, — brez tega miru ni.“

Tisti mir, ki ga gosp. Kromer misli, je mir nepravičnosti, nepostavnosti, tisti mir je mir birokratične Avstrije. Avstrija pa mora drugača biti, kakor taka, ona se mora presukati v novo, kajti zná tudi drugače obstati, kakor tako, da samo tisti veljá, kateri nemški jezik govori.

Ali vsi po materi nemški govoré? Najmanjši del! Angleži, Francozi, Italijani ne pravijo, kakor se sliši od Nemcev, da je kultura, omika angleška, francoska, italijanska; omika je splošno blago vseh narodov v Evropi, celega sveta (dobro, dobro!); to verujte meni, da si jo bode slovenski narod gotovo pridobil tako, kakor nemški narod začel si jo pridobivati od drugih narodov in osobito od italijanskega naroda (Dežman: Oho!) Niso li od tod prišle vse umetnosti? Ni pravoslavje prišlo iz Bolonije? Kakor zajemajo še danes vsi narodi iz knjig Grkov in Rimljanov si vednosti in bi rekel neko posebno omiko in modrost, pa nimajo nobene zveze z Rimljani in Grki, ki niso več politični gospodarji in tudi ne bodo nikdar več; tako bomo tudi mi Slavjani, če treba, zajemali iz zakladov drugih narodov vednost in omiko, — al sužni jim nečemo biti za to.

In verujte meni, Bog je vstvaril slovenski narod, da naj sledi po času, v omikanju človeštva; mi znamo najvišjo stopinjo omike doseči, da, Slavjanstvo bode pokazalo omiko, kakor jo ves svet videl nikdar ni. (Živahna pohvala na levi in med poslušalci.) In del slovenskega naroda smo mi Slovenci; zahtevamo tedaj, da se začnemo vsestransko izobraževati, da naš narod zadobi vse pravice do svojega jezika, po katerem le si zamore zadobiti omiko.

Kar je gosp. Kromer o tem govoril, je kakor Nemec pravi, za vsacega pametnega in poštenega Slovenca in človeka „überwundener Standpunkt.“ O tem se mi ne pričkam več, to le še odbija starinska birokracija, s to se pa ne zgovarjamo več danes; ona ne more vekovita biti, temveč se mora odkriti in podati se. — Dve reči na dalje pa moram še ogovoriti. Gosp. Kromer je rekel, da so narodnjaki zapeljivci, da mladina zaradi njih trpi, da stariši iz višine gotovo osveto kličejo zoper te, ki so jo zapeljali, in ko bi bil on še naprej govoril, bi bil še gotovo imena zapeljivcev imenoval. Na to bi jaz lahko veliko odgovoril, ako bi hotel; al rajši rečem le eno. Naj noben oče, ki odgaja svoje otroke po vodilih „nemškutarstva“, in po vodilih g. Kromerja, bi se tako malo bati imel osvete, kakor rodoljubi, ki budijo narod. Le toliko rečem — in nič več.

Kar pa zadene drugo besedo, kakor da bi se pri nas gojila misel jugoslovanskega kraljestva, gospôda moja, nismo nikdar kaj tacega zahtevali, nismo nikdar kaj tacega storili ali očitali v deželnem zboru. In rečem celemu svetu, da se radujemo, da ljubimo vsakega slovenskega brata, da bomo ž njimi v dušni zvezi stali drug drugega podpiraje, da bomo popred omiko dostignili, ktera omika bode naše nasprotnike razjasnila in razvedrila. (Živahna pohvala na levi in med poslušalci.) To je dušna zveza; ona nima nič nevarnega v sebi, da bi države podirala; mi nismo nikdar kaj tacega govorili, nismo nikdar kaj tacega čuli, kakor smo slišali danes po predgovorniku, „da se mora nemštvo razširiti do jadranskega morja“ in kakor je slišati bilo pri nekem godu v sijajni veselici na Dunaju, ko so nemški strelci vkup leteli. Čudili smo se, da je mogoče bilo v središču Avstrije in vpričo cesarskih pomočkov in na njih ušesa govoriti sledeče besede: „Avstrija in Prusija ste historičen pomen; ako niste, kmalu morate biti, kakor tudi državi Avstrija in Prusija v historično kamro spa-

date, in Nemčija vzraste nad njima.“ Gospôda moja, kaj takega še nobeden Slovan govoril ni; kar v tem leži, to je tisti pomen kakor v besedah, „da Nemčija do jadranskega morja se mora razširiti“, in tako rečem, kar sem enkrat že drugod rekel, Germanija ljubi Avstrijo in jo objema tako, ter se prijema obal jadranskega morja, da jo bode zadušila na svojih ljubezni polnih grudih, če Slovani temu ne bodo branili. (Dobro, dobro! na levi.) Toliko in nič več.

Al še eno. Gospod zastopnik c. k. vlade je rekel, da je postava vladino stališče; veselim se in radujem v tem, da je vlada to spoznala in da nam v vseh potrebah narodnosti zadostiti hoče in prosim, da naj poroči vladi na Dunaju, ako bode spolnila svojo besedo, ne bode zvestejih podpornikov za Avstrijo kakor mi! Al gosp. Kromer je rekel, da on zaradi pravic do narodnega jezika na postavnem stališču stati ne more; kdor pa ni na tem, ta je na nepostavnem, neustavnem stališču, ta se pa ne more „verfassungsfreundlich“ imenovati, kar se vendar gospod Kromer zmiraj imenuje!“ (Dobro!)

Slovensko slovstvo.

„Besednik.“

Naznanilo in vabilo.

V družbinem „Koledarčku“ oglašeni kratkočasni in podučni list za slovensko ljudstvo „Besednik“ prične z mesecem februarjem (prej ni bilo mogoče) na svitlo izhajati. Celoletna cena bode listu 2 gold. 50 kr., polletna 1 gold. 30 kr. (izbrala se mu je nekaj večja oblika, kakor se je izprva mislilo, toraj tudi večja tiskarina); dijaki pa ga morejo, ako se jih vsaj kakih deset naročnikov vkup oglasi, za pol leta po 1 gold. dobivati, ako z naročilom tudi naročnino pošljejo. Prvi pomočnik pri vredovanju bode tajniku gosp. Ant. Umek, zač. gimn. profesor v Celovcu. „Ogledni list“ prinesó prihodnje „Novice“. Vabimo vse Slovence na obilno naročbo! —

Pri tej priložnosti moramo g. naročnike „Cvetja iz domačih in tujih logov“ še za potrpljenje prositi, ker nam gosp. pisatelj še zmiraj ni poslal nadaljevanja in konca romana „Cvet in sad“.

V Celovcu 1. januarja 1869.

Vredništvo in založništvo.

* *Jezičnik* ali pomenki o slovenskem pisanju. Spisal J. Marn. VI. leto. V Ljubljani natisnil in založil J. R. Milic. — Spet je jako zanimiv ta snopič, v katerem nam učeni jezikoslovec razkazuje ozko zvezo med staro in novo slovenščino, pa tako kaže pot, kako naj se naš sedanji jezik množi in lika po starem. Razgovori v 6. tem zvezku na 7 pôlah segajo do črke L. Kakor smo iz popolnega prepričanja o veliki koristi „Jezičnika“ priporočali prejšnje zvezke „mladim in stariim Slovencem“, tako živo priporočamo tudi ta zvezek, kateri jim zopet mnogo lučic prižiga, za kaj je pisanje tako ali tako bolje. V bukvarnici Gerberjevi je na prodaj.

Statistika našega carstva.

Vsakemu, ki se peča s politiko našega cesarstva, utegnejo zanimive biti naslednje številke:

V deželah, ki imajo svoje zastopnike v državnem zboru na Dunaji, *) živí na prostoru 54.528 štirjaških milj 19 milijonov in 602.736 ljudi, toraj na eni štirjaški

*) Žalostno je, da zdaj še pravega imena nimamo za te dežele!